

"כוח ההתערבות" של ירדן בהר הבית

מאת ד"ר אדי כהן

מבט מבס"א מס' 2,115, 6 באוגוסט 2021

תקציר: שר הדתות הירדני חשף שיש 850 עובדים ירדנים במסגד אל-אקצא מטעם משרד הדתות של המדינה. האם ישראל מכירה את זהותם של עובדים אלה וכמה מהם עוסקים בהסתה ובטרור?

בתום מלחמת עזה ובמסגרת פגישה שהתקיימה בין חברי הוועדה לענייני פלסטינים בסנאט הירדני לבין שר הדתות של הממלכה ההאשמית, ד"ר מוחמד אלח'לאילה, חשף השר שני נתונים מעניינים.

הנתון הראשון הוא שעלות אחזקת העובדים במסגד אל-אקצא, הממומנת על-ידי ירדן, עומדת על כ-56 מיליון שקלים בשנה (12 מיליון דינר ירדני). כידוע מעניקה ירדן חשיבות רבה למסגד, ומלכה הוא "שומר המקומות הקדושים" בדומה למלך סעודיה, שהוא "שומר שני המסגדים הקדושים" (מכה ומדינה). בנוסף נוטל מלך ירדן על עצמו את הוצאות שיקום המסגד והכנסיות בירושלים, תפקיד המכניס לממלכה תרומות רבות ממדינות המפרץ וממדינות ערב. במילים אחרות, מדובר ברווח נקי של עשרות מיליונים שנכנסים לקופת המלך.

הנתון השני שחשף השר הוא שיש 850 עובדים במסגד אל אקצא הרשומים כעובדים רשמיים מטעם משרד הדתות הירדני. כל מי שמבקר במסגד יכול להבחין בלא יותר מעשרות מאבטחים של הווקף הירדני. לא מאות וודאי לא מספר הקרוב ל-850 עובדים. אז איפה כל היתר?

קרוב לוודאי שאותם עובדים משמשים סוג של שכירי חרב בעתות משבר. כולנו זוכרים את ההתקהלויות הרבות והמהירות בעת כל אירוע בהר הבית בשנים האחרונות, בין אם בהפגנות האלימות במהלך מלחמת עזה האחרונה או במהלך משבר המגנומטרים (יולי 2017) ומשבר שער הרחמים (מרס 2019), ובמשברים רבים אחרים. השימוש באותם עובדים כ"כוח התערבות מהירה" מגדיל את נפח האירוע, מזרים את ההמון וממריץ אותו לביצוע הפרות סדר או להצטרף לתוך ההמון עם תחושת ה"יחד כנגד הכיבוש". אם כל אחד מאותם עובדים מגיע עם איש אחד או שניים, הרי תוך זמן קצר ניתן לצפות לאלפי צעירים. דבר זה מאפשר למארגני המהומות להפעיל לחץ אדיר על הרשויות בישראל, להגדיל את ממדי ההפגנה, ולהקשות על הממשלה למצוא פתרון או אלטרנטיבות. והדרך מכאן לכניעה היא קצרה.

מדוע יש צורך בכמות כה גדולה של "עובדים" ומדוע אפשרה ישראל מספר גדול זה?
האם רשויות הביטחון מכירות את זהות "עובדים" אלה? האם הכנסותיהם מדווחות כדין
לרשויות המס? וכמה מהם נעצרו וכמה עוסקים בהפרות סדר או בטרור?

המאמר התפרסם בישראל היום ב-2021.13.7.

* ד"ר אדי כהן הוא חוקר במרכז בס"א. מתמחה ביחסים בתוך העולם הערבי, בסכסוך
הערבי-ישראלי, בטרור, ובקהילות יהודיות בעולם הערבי. מחבר הספרים "השואה
בעיני מחמוד עבאס" ו"המופתי והיהודים: מעורבותו של חאג' אמין אלחוסיני בשואה
ומלחמתו נגד יהודי ארצות ערב 1935-1946 שיצא לאור בינואר 2021